

Ve své rigorózní práci se zabývám úpravou jednání ve vzájemné shodě, jejíž základ je obsažen jednak v článku 81 Smlouvy o ES (dále jen „SES“), jednak v zákoně č. 143 2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „OHS“). Jelikož mým cílem je upozornit na terminologické a věcné odlišnosti národní a evropské úpravy (i když obecné pojetí jednání ve shodě považuji v podstatě za totožné), využívám komparativní metodu, s jejíž pomocí poukazuji na určité „nedostatky“ OHS a osvětluji tak nutnost jeho harmonizace s úpravou komunitární.

Nejprve se věnuji obecné charakteristice dohod ve smyslu soutěžního práva, jejich typologii a poté detailněji rozebírám ustanovení čl. 81 SES, jehož prvky (zejména pojmy „podnik“ a „relevantní trh“) porovnávám z hlediska významového se zněním českého OHS. Kriticky poukazuji na nesoulad legálních definic pojmů zakotvených v OHS s evropským pojetím, přičemž upozorňuji na eventuelní možnost výskytu situací, které by mohly být posuzovány odchylně pouze podle toho, zda by spadaly pod vnitrostátní či komunitární dosah, což naráží na rozpor se zásadou právní jistoty.

V další části práce rozebírám jednotlivé znaky jednání ve vzájemné shodě (kontakty mezi podniky, nezákonná výměna informací,...), které považuji za totožné jak v českém, tak v evropském pojetí, což dokládám řadou příkladů z praxe. Zabývám se rovněž odlišením nezákonného jednání ve shodě od paralelního chování, které nenarušuje hospodářskou soutěž, ale spočívá v pouhém přizpůsobení se konkurenci (typicky na oligopolním trhu) a krátce se věnuji i vzájemnému vztahu jednání ve shodě a kolektivního dominantního postavení.

Poukazuji také na možnost vynětí jednání ve shodě ze zákazu, a to buď z důvodu, že dohoda má jen nepodstatný dopad na hospodářskou soutěž či z toho důvodu, že její pozitivní přínosy převáží negativa s dohodou spojená. Věnuji se i situaci, kdy výměna informací mezi podniky (která je základním znakem nezákonného jednání ve shodě), může být dokonce žádoucí (bloková výjimka o pojišťovnách), to však za splnění přesně stanovených podmínek.

Jelikož převážná část judikatury, ze které vyvozují obecné znaky jednání ve shodě, pochází z doby platnosti starého procesního předpisu (evropské nařízení č. 17/1962), považovala jsem za vhodné položit si otázku, do jaké míry se změnila situace po přijetí Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (dále jen „Nařízení“), které přineslo zásadní změny, z nichž asi nejdůležitější je nová koncepce následné kontroly (ex post) oproti původní kontrole předběžné (ex ante).

S ohledem na fakt, že Nařízení zavedlo nový institut „závazků“, kterým se podniky mohou vyhnout rozhodnutí ve věci samé, jež by mohlo poškodit jejich dobrou pověst, pokud respektují výhrady Evropské komise (Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže)¹ k předmetné dohodě, zamýšlím se nad tím, do jaké míry má koncepce kontroly ex post vliv na rozhodování ve věci samé, tedy jak by dnes Komise či Úřad rozhodly v případech, pokud by podniky využily tohoto nového institutu závazků, se kterým starší úprava nepočítala.

Rozebírám rovněž současnou koncepci Leniency programu vyhlášeného Úřadem v roce 2007, která vychází z koncepce evropské a je tak plně kompatibilní s cíli Evropského společenství a obdobně jako u „závazků“ uvažuji o tom, zda by Leniency programy byly aplikovatelné i na případy rozhodované a sankcionované podle starého procesního předpisu čili zda by dnes byly podniky více motivovány k tomu, aby existenci zakázané dohody nahlásily Komisi (Úřadu) a tím se vyhnuly uložení sankce či dosáhly jejího zmírnění.

Dopad kontroly ex post vysvětluji i v části práce týkající se dokazování, jelikož tím, že se břemeno předběžného posouzení souladu dané dohody se zákonem přesunulo z rozhodujícího orgánu na podniky samotné, spočívá dnes aktivita v oblasti dokazování především na zúčastněných podnicích.

Poukazuji ovšem i na problémy koncepce kontroly ex post, tedy na situace, kdy je pro podniky obtížné vyhodnotit, zda povaha informací, které si mezi sebou vyměňují, může mít za následek narušení hospodářské soutěže. Existují totiž případy, kdy mezi podniky dochází k výměně informací, aniž by si uvědomovaly, že se dopouštějí protiprávního jednání

¹ Evropská komise a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže budou v dalším textu práce pro zjednodušení nazývány „Komise“ a „Úřad“ či obecně „rozhodující orgán“ nebo „kompetentní orgán“.

ve shodě. V takových situacích si lze jen obtížně představit aplikaci nových institutů, jako jsou výše uvedené Leniency programy.

Analýzou možnosti využití nových institutů „závazků“ a Leniency programů i v případech sankcionovaných podle původní procesní úpravy ukazují posun od sankčního pojetí soutěžního práva k pojetí ekonomickému, tedy přístup, ve kterém je prospěšnější náprava závadného stavu než samotný postih protiprávně jednajících podniků.

Detailněji se věnuji i samotnému průběhu řízení, a to jak na české, tak na evropské úrovni. Zaujímám kritický postoj k pojmu „opatření“ zavedenému českým OHS, který nemá žádnou vypovídací hodnotu, přičemž se přikláním k používání pojmu „závazky“ jakožto pojmu, který lépe vystihuje podstatu tohoto institutu. Rovněž se kriticky stavím proti omezení podniků navrhnout závazky lhůtou 15 dní od sdělení výhrad Úřadem a s ohledem na fakt, že evropské právo žádné takové omezení nezná, poukazují na nutnost vypuštění této lhůty z OHS.

Téma jednání ve vzájemné shodě jsem si vybrala ze dvou důvodů. Prvním z nich je můj zájem o danou problematiku, které jsem se věnovala již dříve v rámci studia soutěžního práva, druhým pak fakt, že tato otázka je aktuální a stále se vyvíjí v judikatuře evropských soudů i v rozhodnutích Úřadu a chtěla bych se jí detailněji zabývat i v budoucnu.

Při práci s prameny a literaturou jsem vycházela zejména z komunitárních právních předpisů, sdělení a pravidel uveřejňovaných Komisí, judikatury Evropského soudního dvora a Soudu první instance a českých právních předpisů. K výkladu těchto legislativních norem jsem dále využívala komentáře k hospodářské soutěži, monografie o soutěžním právu a statě týkající se dohod narušujících hospodářskou soutěž.